

ובחרת בחיים

גליון שבועי במשנת מרן
האור החיים הק' זיע"א

בס"ד, גליון ע"ט, פר' וישלח תשפ"א

שלחן שבת עם האור החיים

ביאור הדין ודברים בין יעקב לעשיו אודות קבלת המנחה

יש לי הרבה נכסים ובעלי חיים, ולא חסר לי דבר, ועל כן אין לי שום צורך במתנה שהיא כדי להשלים דבר החסר לי.

אהבה שאינה תלויה במתנה

והוסיף ואמר 'אחי יהי לך אשר לך', כלומר, אף אם אתה נותן לי את המתנה להראות את אחותך ואהבתך אלי, כמו שאמרת 'למצוא חן בעיני אדוני', איני רוצה לקבל את המתנה, לפי שאימתי נתינה מגלה אהבה רק כשהיא בין שנים שאינם אחים, שאז המתנה מראה על האהבה שביניהם, אבל אנחנו אחים ממש, ואדרבה אם אקח את המתנה יראה הדבר שרק מפני המתנה אני אוהבך, זהו שאמר עשיו 'אחי', כלומר, האחוה תהיה ניכרת, רק אם 'יהי לך אשר לך', שתשאיר את המנחה אצלך, ועל ידי זה יהיה ניכר שאני אוהבך מחמת עצם היותנו אחים.

מיאון במתנה סתירה לאהבה

ולזה השיב יעקב לעשיו 'אל נא אם נא מצאתי חן בעיניך ולקחת מנחתי מידי', ונתכוין לומר לו, שאף שאכן האהבה בין אנשים אחים נכרת יותר על ידי אי קבלת המתנה, אך זה נכון רק קודם שהבאתי לך את המתנה, אבל לאחר שכבר הבאתי לך את המתנה, והנך ממאן לקבלה, בזה נראה הדבר כאילו אינך אוהב אותי, ועל כן אם אכן מצאתי חן בעיניך ואתה אוהב אותי, יש לך לקבל את המנחה.

'אל נא' - לא עתה

זהו שאמר יעקב 'אל נא אם נא מצאתי חן בעיניך', וחזר וכפל תיבת 'נא', לפי שה'נא' הראשון הוא מלשון עתה, ומתפרש 'אל נא', כלומר לא עתה, וכוונתו בזה לומר שכל מה שאמרת היה נכון אילו עדיין לא הבאתי לך את המנחה, אבל לא עתה, אחר שכבר הבאתי לך אותה, אלא עתה 'אם נא מצאתי חן בעיניך ולקחת מנחתי מידי', בבקשה אם אתה אוהב אותי אל תחזיר לי את המנחה.

נתינה לכבוד

והוסיף יעקב ואמר 'כי על כן ראיתי פניך כראות פני אלהים ותרצני', וכוונתו להוסיף שיש כאן סיבה נוספת לנתינת המנחה, מפני שכן הדרך כשבאים לפני אנשים גדולים וחשובים שלא לבא בידים ריקות אלא להביא לפניהם מנחה, ואין זה כדי למלא חסרונם או להראות להם אהבה, אלא הוא דרך כבוד, זהו שאמר יעקב 'כי על כן ראיתי פניך כראות פני אלהים ותרצני', שמלבד שיש לך לקבל המנחה כדי להראות האהבה בינינו, מלבד זאת קבל מנחתי כדרך המביאים לפני שרים חשובים.

אין חשש שייחסר

ומה שסיים יעקב ואמר 'כי חנני אלהים וכי יש לי כל', הוא כדי שלא יאמר עשיו שאף שיש לו לקבל את המנחה מחמת הטעמים שהזכיר יעקב, מכל מקום אינו רוצה שיחסר ליעקב מחמת המנחה, לזה אמר יעקב שאינו נחסר כלום, וגם בלעדי המנחה יש לו הכל ולא חסר לו דבר.

וַיֹּאמֶר עֲשׂוֹ יֵשׁ לִי רֵב אָחִי יְהִי לְךָ אֲשֶׁר לְךָ. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֵל נָא אִם נָא מִצְאָתִי חָן בְּעֵינֶיךָ וְלִקְחַתְּ מִנְחָתִי מִיָּדַי פִּי עַל כֵּן רָאִיתִי פְּנֵיךָ פְּרָאת פְּנֵי אֱלֹהִים וְתִרְצָנִי. קַח נָא אֶת בְּרִכְתִּי אֲשֶׁר הִבָּאת לָךְ פִּי חַנְנִי אֱלֹהִים וְכִי יֵשׁ לִי כָל וַיִּפְצַר בּוֹ וַיִּקַּח (לג, ט-יא).

בפסוקים אלו מתארת התורה את הדין ודברים שהיו בין יעקב אבינו לעשיו אחיו אודות קבלת המתנה ששלח יעקב לעשיו. בפסוקים נראה שיעקב אמר לעשיו, שהביא לו את המנחה כדי למצוא חן בעיניו, ועשיו משיב לו שאין לו שום צורך בזה מאחר ויש לו הרבה, ועל כן עדיף שישאיר את זה אצלו. אך יעקב מפציר בו שוב שיקבל המנחה, ועל מה שטען עשיו שאין לו צורך בזה אחר שיש לו הרבה, משיב יעקב שגם לו יש הכל.

אמנם התבוננות עמוקה יותר בדקדוק לשון הפסוקים מעלה ביאור חדש בדין ודברים שביניהם.

לשון 'אחי' באמצע הדיבור

תחילה יש לעמוד על לשון הפסוק הראשון, 'ויאמר עשיו יש לי רב אחי יהי לך אשר לך' מדוע הוסיף עשיו וקרא ליעקב 'אחי', הרי הדבר ידוע שהוא אחיו והוא עומד ומדבר עמו. זאת ועוד, שאף אם רצה לקרוא לו אחי כדי להזכיר את ענין האחוה שביניהם, מדוע א זאת באמצע דבריו, היה לו לפתוח ולומר 'אחי יש לי רב יהי לך אשר לך'.

כפילות לשון 'נא'

עוד יש לדקדק בלשון תשובתו של יעקב 'ויאמר יעקב אל נא אם נא מצאתי חן בעיניך' מדוע חזר וכפל תיבת 'נא'.

נתינה לתועלת המקבל ונתינה לתועלת הנותן

הענין יתבאר בהקדם הבנת שלשה סיבות הגורמות לאדם לתת מתנה לחבירו. הסיבה הראשונה היא, כשאדם יודע שחסר לחבירו איזה דבר ולכן נותן לו המתנה כדי להשלים לו מה שצריך. ולטעם זה שורש נתינת המתנה היא התועלת של המקבל. והסיבה השנייה היא, גם באופן שלא חסר לחבירו כלום, אך נותן לו מתנה כדי להביע את אהבתו אליו. ולסיבה זו שורש נתינת המתנה היא לתועלת הנותן, שעל ידי המתנה ימצא הנותן חן בעיני המקבל וישיב לו אהבה על אהבתו. סיבה נוספת יש שמחמתה אדם נותן מתנה, שכן הדרך כשבאים לפני אנשים גדולים וחשובים שלא לבא בידים ריקות אלא להביא לפניהם מנחה, ואין זה כדי למלא חסרון המקבל, או להראות אהבת הנותן, אלא הוא דרך כבוד.

על הסיבה הראשונה 'יש לי רב'

כשעשיו מיאן לקבל את המנחה מיעקב, נתכוין לומר לו ששתי הסיבות הראשונות אינם שייכות כאן, זהו שאמר בתחילה 'יש לי רב', כלומר,

אור הישועות

ישועות, סיפורים ועובדות נפלאים
בזכות רבינו

הגה"צ רבי זלמן בריזל זצ"ל

כדוגמא חיה לדברי האור החיים הק' | חלק א'

מספר תמיד, להלהיב את לבות הצעירים לימוד התורה ואהבתה: מעשה כאב ובנו שנסעו ליריד הגדול, לעשות חיל במסחרם. כאשר הגיעו השניים למחוז חצפם, ביקש הבן תיכף ומיד לצאת לשוק הגדול, ולפתוח בקשרי המסחר כמתבקש, אולם האב לא נחפז כל כך.

תחילה הועיד פעמיו לבית המדרש המקומי, ובניחותא פתח גמרא והתחיל ללמוד. עברה שעה אחת, ואחריה עוד שעה, והאב עדיין שקוד על תלמודו בחשק ובהתמדה גדולה, אשר רק גוברת והולכת. התפלא הבן למעשהו של אביו, אך התאזר בסבלנות והמתין. עברו יום ויומיים והאב עדיין מתמהמה בבית המדרש על גבי ספריו. או אז פקעה סבלנותו של הבן, והוא פנה לאביו בתמיחה: "אבי היקר, הלא באנו לכאן כדי להרוויח כסף במהירות, ואפשר אף להתעשר בעושר רב, ומדוע זה לא תצא עמי לשוק?" "הצדק עמך, בני", ענהו האב, "אך הבה ואלפך חכמה:

"אכן, טרחנו רבות לבוא עד הנה כדי לקנות בזול, ולאחר מכן למכור ביוקר, ולהרוויח ממון רב, אך כל מטרתנו אחת היא, כדי שאחרי ככלות הכל יהיה לנו טוב! אך מעשה אעשה, בני", המשיך האב, "שכאשר נכנסתי לביהמ"ד ופתחתי בלימוד הגמרא הקדושה, מיד נעשה לי על לבי כל כך טוב! חשתי בכל איברי את טעמה המתוק של התורה. מצאתי את עצמי שרוי בטובה אמיתית ונפלאה מאי כמוה! ועתה בני, מדוע זה לא תעשה את השטות הזאת, לצאת מבית המדרש, לישא וליתן בסחורה, כדי שבעתיד יהיה לי טוב, והלא כבר עכשיו טוב לי כל כך... היה ר' זלמן מתמוגג בעצמות שוב ושוב: "למה לי לחפש טוב בעתיד? ס'איז מיר דאך שוין יעצט אזוי גיטו! [-אם כבר עתה טוב לי כל כך!...]

אומן מומחה לניצול הזמן היה רבי זלמן. כל דקה ודקה הייתה שווה בעיניו כאבנים טובות ומרגליות ממש, ומי זה פתי אשר יפסיד יהלומים יקרי ערך, בעבור דברים של מה בכך? בשיחה אשר נשא לפני תלמידי הישיבה הצעירים, עמד ר' זלמן הישיש במשך שעה ארוכה, ועורר את לבנם לאהבת התורה ושקידתה, כשהוא מגלה טפח מהתמדתו בתורה בשנות נעוריו:

"עוד אומר לכם, בניי אהובי, להיזהר שלא תהיה ככם מידת העצלות, ביטער ביטער ווער עס האט 'עצלות' אין די יונגע יארן. מקען דאך אריין חאפן נאך א בלאט גמרא און נאך א בלאט גמרא... [-זה מר מאד למי שיש בו 'עצלות' בימי נעוריו, הרי זה זמן שאפשר לחטוף עוד דף גמרא ועוד דף גמרא...]

"כשאנו היינו נערים, ניצלנו את כל הזמן שהיה לנו כדי ללמוד תורה יומם ולילה. בין אם זה היה בערב שבת אחרי הצהריים, ובין בימי חול המועד. בזמנינו, גם בחול המועד התקיים חיידר לפני הצהריים, כך שאת כל הזמן ניצלנו ללימוד תורה בשקידה וביגיעה. "בזכות זה גם הצלחנו ביותר בלימודנו. כשהייתי נער צעיר בגיל י"ג וחצי נבחרתי על פה את שלוש המסכתות: בבא קמא, בבא מציעא ובבא בתרא, ועוד 60 דף במסכת חולין!".

(מתוך הספר 'ר' זלמן')

שעת אחר צהריים מוקדמת בשכונת 'בית ישראל' הירושלמית. השמש יוקדת במלא עוזה והבריות ממעות להימצא ברחוב בשעה כזו. בסימטא הקטנה של רח' חסידי קארלין, בסמוך לבית המדרש 'בית ישראל' של חסידי פינסק קרלין - נצפה יהודי זקן בא בימים, אשר מחיש את צעדי לבית המדרש. מטפס הוא, הישיש, במעלה המדרגות, מתנשף עמוקות. אין המאמץ תואם את גילו ואת כוחותיו, אך פניו הזורחות משמחה ואושר מכסים על הכל.

זה האיש, רבי זלמן בריזל שמו, אשר באהבתו הגדולה את בוראו ואת תורתו הקדושה, משכים הוא לבוא אל ביהמ"ד, ולהיות מעשרה ראשונים גם בחלקו השני של היום! עם היכנסו ממהר הוא אל הארון ושולף משם את ספריו האהובים - את החוק לישאל, את הגמרא הקדושה, משניות ושאר מטעמים, ממהר אל עבר מקומו הקבוע, ועד מהרה שוקע הוא באותיות המאירות.

היכל ביהמ"ד ריק ושומם הוא בשעה זו. האוויר החם מעיק, אך רבי זלמן אינו מנסה לחפש לעצמו נוחיות כל שהיא, להפעיל מאוורר, או לחילופין להפעיל את ההסקה בימות החורף הקרים. אין לו כעת כי אם ד' אמות של הלכה בלבד. מתנועע הוא חרישית מעל גבי השורות הקדושות, ובדחילו ורחימו מרחש את תיבות הגמרא. בשקיקה שאין דומה לה מרווה הוא את צמאונו, ממימיהם המתוקים של מעיינות התורה.

וככה יעשה ר' זלמן כל אחר הצהריים עד לתפילת המנחה, בתורתו יהגה ללא כל הפוגה. בתוך כך יבוא גם האברך, החברותא שלו, ויחדיו יגמעו עוד ועוד דפי גמרא בשקיקה, פרק אחר פרק, מסכת אחר מסכת... ויפות הן שעות אלו לר' זלמן יותר מכל חיי העולם הזה והעולם הבא גם יחד. על כגון דא כתב האור החיים הקדוש (פר' ראה יא כז): "המרגיש בטעם התורה תשיחהו נפשו, כי עליו לשלם גמול טוב לנותן לו מתנה גדולה מופלאה, ואין צריך לומר שאין צריך לתבוע שכר עליה..."

מה מים חיים לעולם, כך התורה חיים לישראל. הגמרא הקדושה, פרקי המשניות ושאר הספרים הקדושים, הם אשר היו מקור חיים לר' זלמן. מהם לא מש מעולם, אף לא לרגע קט. בשבתו, בלכתו, בשכבו ובקומו, ומיד היה דבוק באהבתם של כל דברי התורה הזאת. מעולם לא ראהו אדם יושב דומם. אף לא לרגע קל. כל שעות היממה נוצלו על ידו עד תום, בעסק התורה ומצוותיה באושר וחדוות אין סוף. מעולם, עד שנתיי האחרונות ממש, לא ראו את ר' זלמן בביהמ"ד כשהוא מתנמנם על תלמודו, וזאת למרות גילו המופלג וגודל יגיעתו בתורה ובעבודה בכל יום.

יומו המלא והגדוש בתורת ה', התחיל כבר באישון לילה בהשכמתו לעורר את השחר. 'סדר ראשון' זה נמשך שעות ארוכות עד התפילה, כאשר במהלך שעות אלו, הספיק להשביע נפשו במלחמתה של תורה על כל מקצועותיה. הייתה זו, אפוא, רק הקדמה ופתיחה ליום שכולו תורה. על עבודת השכמה מופלאה זו ראו בהרחבה בפרק ה' 'תפילה לא-ל חיי' ובפרק ז' - 'ככל דרכיך דעהו'. במתק לשונו היה ר' זלמן

גם אתם זכיתם לישועה בזכות רבנו האור החיים הקדוש?

כתבו לנו לפקס: 077-4702681
או למייל המערכת p0774702681@gmail.com

חייגו:

073-2951871

להאזנה לשיעורי הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

מחברים לחיים

הרוצים לזכות ולקחת חלק בהפצת דברי האור החיים
נא לפנות למייל: p0774702681@gmail.com או לפקס: 077-4702681

כמו כן הרוצים לתרום ספרי אור החיים הק' שבהוצאתנו לבתי כנסת נא להתקשר: 02-8043333

